

Takketale fra mottaker av Tyfusstatuetten v/Sveinung Lystrup Thesen

Tusen takk! Det er en stor ære og veldig rørende å motta denne prisen. Takk til den det måtte være som forslø mitt kandidatur, til Lokalstyret som fant meg en verdig mottaker – og til folket i Longyearbyen, som jo er kulturlivet, som jeg har fått boltre meg i. Det gjør meg glad og stolt og ydmyk over å være en del av den gjengen av hedersfolk som har mottatt denne prisen tidligere år.

I tida etter den overraskende og veldig hyggelige telefonen om denne tildelinga har jeg reflektert litt rundt kulturlivet i Longyearbyen og det å være en del av det. Og enda dypere: hva er det viktigste for oss mennesker – for det er også kjernen i hva Tyfusstatuetten handler om. To nøkkelord og grunnleggende behov for oss mennesker er, slik jeg forstår det, *forståelse* og *tilhørighet*.

Å leve i et miljø, på et sted, i en verden man forstår og fatter og mestrer, er det jeg legger i forståelse. I lille Longyearbyen, definert og omkranset av den veldige naturen og det samlende, stummende mørket – og krydret med spennende, samlende elementer som isbjørn og den eksotiske, russiske bosetningen i Barentsburg, gjør vi det. Dette er rett og slett bra for sjela, og her føler vi sterkt eierskap til stedet og en slags kontroll på tilværelsen – som kanskje kan være vanskeligere å oppnå i storsamfunnet og byene nede. Videre har vi alle kommet hit på egenhånd, og vi føler tilhørighet til hverandre som deler dette. Få er «stuck» her: Trives man ikke, flytter man ned. Mange av oss har kommet med naturen som viktig drivkraft – og det er jo det som ofte framholdes som det fantastiske med Svalbard. Men de av oss som blir her lenge, gjør det nok mest på grunn av menneskene og miljøet. Svalbard og Longyearbyen blir veldig rask *ens eget* – tilegnet av en selv.

Poenget med denne innledningen er at dette er utrolig god grobunn for kultur, engasjement og positivitet – som igjen er kjernen i Tyfusstatuetten.

Det å komme til Longyearbyen og bli boende her, har vært helt definerende for meg som person. Det er mulig det er vel kategorisk, men jeg tror at for å bli selvstendig som menneske, så har man godt av å reise ut og skape seg sitt eget liv, fritt for alle roller, bånd og rammer og forventninger, som mange kan føle på for eksempel der man har vokst opp. I hvert fall gjør det å reise ut det enklere å skape seg sitt eget liv. Ikke som en flukt, men som en dannelsesreise i betydningen å danne seg – gjøre seg selv til den man ønsker å være. Det har i hvert fall vært utrolig viktig for meg.

Selv hadde jeg en trygg og god oppvekst på Hedmarken, men jeg fant kanskje ikke noen arena å blomstre på. Årene med dypdykk i Russland og det russiske språket var viktige for meg. Juridisk fakultet i Oslo var lange år på lesesalen, i et miljø med mange bra folk, men vel ikke med den helt store etterspørselen etter banjo og torader. Det å komme til Longyearbyen var en skjellsettende opplevelse, og det å bli med i kulturlivet og være med og starte opp et bluegrassband og et kor, samt all kontakten med Barentsburg, har vært kjernen i livet mitt. Nå har familie og småunger tatt over hovedrollen og selvsagt gjort at man må skru ned litt på tempoet, men fortsatt er et liv uten en stor andel aktiv kulturutøvelse, utenkelig for meg.

Tilbake til det med grobunnen for kultur, så er jeg takknemlig for at jeg har *fått lov* til å bidra. Dette uttrykket høres umiddelbart ut som en klisje og kan sågar lukte av falsk beskjedenhet. Men når man tenker etter, så er det likevel riktig og avgjørende for kulturlivet her i bygda. Noe av det som kjennetegner det, er tilliten og positiviteten. Her slipper vi tidlig til med det som ikke nødvendigvis holder så høy objektiv standard. Både voksne folk, barn og ungdommer får lov til å hive seg fram på på scena i en eller annen konstellasjon, og ofte uten fra før å ha den helt lange fartstida i kulturlivet. Og de blir møtt med positivitet, tillit og bekreftelse. Jeg kan gå på scena, vel vitende om at den banjosoelen jeg skal dra, høyst sannsynlig går til helvete. -Som den gangen jeg skulle starte ei låt med en intro foran kongen og dronninga på hundreårsjubileet til Longyearbyen, og til min fortvilelse merket at resten av Blåmyra ikke kom inn når de skulle, men sto og så spørrende på meg. De trodde nemlig jeg sto og stemte banjoen...

Når man møter velvilje og vinner trygghet, startes og opprettholdes en positiv spiral. Og så vokser man både som menneske og utøver. Dette er for meg vakkert, og det viser styrken i og betydningen av tillit og positiv stimulans og fokus ikke bare i kulturlivet – men også i arbeidslivet, i samfunnslivet og i livet ellers. Tankene går likevel til de trofaste deltakerne på de utallige mer eller mindre offentlige og offisielle tilstelninger oppgjennom årene som mandskoret har sunget på. Med mellom 20 og 25 opptredener i året i ti år, gir tallet seg selv. Jeg kan forestille meg at metningspunktet for Olav Tryggvason og Norges Fjeld i mer eller mindre harmoniske versjoner ble nådd på et tidspunkt for noen år tilbake. Medfølelsen er herved overbrakt. Forresten så skal koret synges om ca. fem minutter.

Tyfusstatuetten er en pris for den innsatsen man har gjort. Det er veldig stas og et stort klapp på skuldra. Prisen symboliserer i virkeligheten en dobbelt «gevinst». Ikke minst driver engasjerte folk ufortrødent på fordi det er så givende for seg selv. Begrepet *frivillig* organisasjons- og kulturliv er egentlig lite dekkende. Ordet frivillig indikerer en belastning eller en oppofrelse man tar på seg. Selvsagt tar det tid og kan være mye styr, og det kan kanskje gå en smule ut over noe også. Kona mi vil kanskje ha en mening om akkurat det. Men drivkraften er en helt annen. Dypest sett handler det om hva som gjør en selv glad og som gir livet mening. – Å like seg, i betydning den rollen man liker utgaven av seg selv best i. Ja, men gir av det mest dyrebare en har: tida og overskuddet sitt, men de sosiale relasjonene dette skaper mellom folk og den gleden og personlige utviklingen man får av det – det er den tifoldige belønningen. Russerne har et annet begrep en frivillig, de snakker om *khudozjestvennaja samodejatelnost*. Det kan oversettes, om ikke idiomatisk, så direkte, med noe sånt som *kunstnerisk selvvirke*. Så dette foreslår jeg at vi, som gode naboer av våre venner i vest, lærer oss uttalen av og tar i bruk. Det kan virke litt vanskelig og krøkkete, men det er uansett lettere enn den flotteste frasen jeg kan på russisk, nemlig *provolotsjnoe zagrazjdenie v zjeleznodorozjnom uzle*, som betyr *piggtrådsperring i jernbaneknutepunktet*. Dette uttrykket har også fordelaktige bruksområder, enten ved å hviske ømt til kvinner, for at de skal komme i den rette stemning, eller ved å rope høyt, som isbjørnbeskyttelse.

Så: takk for at jeg har fått lov til å være med i og utfolde meg i kulturlivet i byen gjennom mange år. Begrepet lykke er et både ullent og forslitt begrep, og det eksisterer som vi alle vet ikke som noen varig tilstand, som det kan framstilles som. Det engelske *happiness* – i den mindre «alvorlige» betydningen *å være glad* – er vel i så måte mer dekkende. Det nærmeste jeg uansett kommer en definisjon på lykke er – så lenge man ikke ha noen store plager og sorger i livet – hyppigheten av gode opplevelser. Alt fra et ekte smil og et hei i butikken til sosiale ting som skjer i byen. Og her spiller kulturlivet i byen en helt spesiell rolle, sammen med resten av organisasjonslivet. Det er limet i det sosiale samfunnet her oppe. Vårt viktigste helse- og sosialvesen. Rammene rundt alle ritualene våre, som her i kulturhuset i kveld, med alle flott innslag. Det er kort mellom de gode opplevelsene i Longyearbyen. Det setter jeg umåtelig stor pris på.

Jeg deler denne prisen med mine venner i Blåmyra og mine brødre i Store Norske Mandskor. Det er mine viktigste «arenaer», og dette fellesskapet har vært og er kjernen – og det er takket være det jeg står her nå. Igjen: tusen takk for selveste Tyfusstatuetten. Men så lurer jeg på til slutt: Er det slik at jeg må flytte nå?